

Vokietijos prokuratūros neužtikrina pakankamo nepriklausomumo nuo vykdomosios valdžios, kad galėtų išduoti Europos arešto orderį

Tačiau Lietuvos generalinis prokuroras tokį nepriklausomumą užtikrina

Du Lietuvos piliečiai ir vienas Rumunijos pilietis Airijos teismuose nesutiko būti perduoti pagal Vokietijos prokuratūrų ir Lietuvos generalinio prokuroro išduotus Europos arešto orderius baudžiamojo persekiojimo tikslais. Jie kaltinami padarę veikas, kvalifikuotinas kaip nužudymas ir sunkus kūno sužalojimas (OG), plėšimas panaudojant šaunamąjį ginklą (PF) ir plėšimas organizuotoje grupėje arba plėšimas panaudojant šaunamąjį ginklą (PI).

Atitinkami trys asmenys nurodo, kad Vokietijos prokuratūros ir Lietuvos generalinis prokuroras neturi kompetencijos išduoti Europos arešto orderio, nes jie nėra „teisminės institucijos“, kaip tai suprantama pagal Pagrindų sprendimą dėl Europos arešto orderio¹. Dėl Vokietijos prokuratūrų OG ir PI, be kita ko, nurodo, kad jos nėra nepriklausomos nuo vykdomosios valdžios, nes priklauso teisingumo ministro vadovaujamai administracinei hierarchinei sistemai, todėl kyla politinio kišimosi rizika.

Šiomis aplinkybėmis *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija) ir *High Court* (Aukštasis teismas, Airija) prašo Teisingumo Teismo išaiškinti pagrindų sprendimą. Kadangi PI dėl jo išduoto Europos arešto orderio pagrindu Airijoje taikomas suėmimas, Teisingumo Teismas patenkino *High Court* prašymą nagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pagal prejudicinio sprendimo priėmimo skubos tvarka procedūrą.

Šiandien paskelbtuose sprendimuose **Teisingumo Teismas nusprendė, kad sąvoka „išduodančioji teisminė institucija“, kaip ji suprantama pagal pagrindų sprendimą, turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma valstybės narės prokuratūroms, kaip antai Vokietijos prokuratūroms, dėl kurių kyla rizika, kad priimant sprendimą dėl Europos arešto orderio išdavimo vykdomoji valdžia, kaip antai teisingumo ministras, joms gali tiesiogiai arba netiesiogiai duoti konkrečius pavedimus arba nurodymus.**

Tačiau ši sąvoka apima valstybės narės generalinį prokurorą, kaip antai Lietuvos generalinį prokurorą, kuris, būdamas struktūriškai nepriklausomas nuo teisminės valdžios, turi kompetenciją vykdyti baudžiamąjį persekiojimą ir kurio statusas užtikrina jam nepriklausomumą nuo vykdomosios valdžios išduodant Europos arešto orderį.

Pirmiausia Teisingumo Teismas primena, kad Europos arešto orderis baudžiamosios teisės srityje yra pirmoji konkreti priemonė, kuria įgyvendinamas tarpusavio pripažinimo principas, kuris savo ruožtu pagrįstas valstybių narių tarpusavio pasitikėjimu. Abu šie principai yra ypač svarbūs, nes leidžia sukurti ir išlaikyti erdvę be vidaus sienų.

Tarpusavio pripažinimo principas suponuoja, kad turi būti vykdomi tik Europos arešto orderiai, atitinkantys pagrindų sprendime nustatytus reikalavimus. Taigi, kadangi Europos arešto orderis yra „teisminis sprendimas“, todėl, be kita ko, reikalaujama, kad jis būtų išduotas „teisminės institucijos“.

¹ 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pagrindų sprendimas 2002/584/TVR dėl Europos arešto orderio ir perdavimo tarp valstybių narių tvarkos (OL L 190, 2002, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 34), iš dalies pakeistas 2009 m. vasario 26 d. Tarybos pamatiniu sprendimu 2009/299/TVR (OL L 81, 2009, p. 24).

Nors pagal procesinės autonomijos principą valstybės narės gali savo nacionalinės teisės sistemose nustatyti „teisminę instituciją“, turinčią kompetenciją išduoti Europos arešto orderį, kiekvienai valstybei narei negali būti palikta teisė spręsti dėl šios sąvokos prasmės ir apimties – jos visoje Sąjungoje turi būti suprantamos vienodai.

Tiesa, sąvoka „teisminė institucija“ reiškia ne tik valstybės narės teisėjus ar teismus, bet apima ir institucijas, dalyvaujančias vykdančios tos valstybės narės baudžiamąjį teisingumą, skirtingai nuo vykdomajai valdžiai priskirtinų ministerijų ar policijos institucijų.

Anot Teisingumo Teismo, tiek Vokietijos prokuratūros, tiek Lietuvos generalinis prokuroras, atliekantys svarbų vaidmenį baudžiamajame procese, gali būti pripažįstami kaip dalyvaujantys vykdančiąjį teisingumą.

Tačiau, **kompetenciją išduoti Europos arešto orderį turinti institucija, vykdydama šias funkcijas, privalo veikti nepriklausomai, net kai šį orderį išduoda teismo ar teisėjo išduoto nacionalinio arešto orderio pagrindu.** Ši institucija, atsižvelgdama į visus kaltinamuosius ir išteisinamuosius įrodymus ir nerizikuodama, kad jos sprendimų priėmimo įgaliojimams būtų daroma, be kita ko, vykdomosios valdžios įtaka gaunant pavedimus ar nurodymus iš išorės, turi turėti galimybę objektyviai atlikti tas funkcijas taip, kad nekiltų abejonų dėl aplinkybės, jog priimti sprendimą išduoti Europos arešto orderį turi ta institucija, o ne galiausiai minėta valdžia.

Dėl Vokietijos prokuratūrų Teisingumo Teismas konstatuoja, kad joms priimant sprendimus išduoti Europos arešto orderį konkrečiais atvejais atitinkamos žemės (*Land*) teisingumo ministras gali duoti nurodymų. Todėl šios prokuratūros neatitinka vieno iš reikalavimų, keliamų institucijoms, kad jas būtų galima kvalifikuoti kaip „išduodančiąją teisminę instituciją“, kaip tai suprantama pagal pagrindų sprendimą, t. y. reikalavimą pateikti vykdančiai teisminei institucijai garantiją, kad išduodama tokį arešto orderį ji veikia nepriklausomai.

Tačiau Lietuvos generalinis prokuroras gali būti laikomas „išduodančiąja teismine institucija“, kaip tai suprantama pagal pagrindų sprendimą, nes jo statusas šioje valstybėje narėje ne tik užtikrina objektyvių funkcijų atlikimą, bet ir suteikia jam nepriklausomumo nuo vykdomosios valdžios išduodant Europos arešto orderį. Vis dėlto iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos nėra aišku, ar dėl šio prokuroro sprendimų išduoti Europos arešto orderį gali būti pateiktas skundas, kuris visiškai atitinka su veiksminga teismine gynyba susijusius reikalavimus, ir tai turi patikrinti *Supreme Court*.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

Visas sprendimų tekstas ([C-508/18](#) ir [C-82/19](#) taip pat ir [C-509/18](#)) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje..

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Nuotraukas iš sprendimo paskelbimo posėdžio galima rasti „[Europe by Satellite](#)“ ☎ (+32) 2 2964106